

Boris Klarić

REPETITORIJ

*homofonih
glasbenih
oblika*

Glazbeno učilište Elly Bašić, 2022.

Fraza, rečenica i perioda osnovne su **formalne cjeline (gradbeni elementi)** homofonog načina mišljenja.

FRAZA je najmanja **metrički** određena formalna cjelina od najmanje dva takta (dvotakt), tri (trotakt) ili četiri (četverotakt), no nije samostalna, dorečena cjelina glazbene forme. Kraj fraze prepoznaje se po **predahu (cezuri)** koja je često zapisan i pauzom. **Nedjeljiva fraza** ispunjena je jednim motivom, a **djeljiva fraza** sastavljena je od ponavljanja motiva ili dva različita motiva.

Fraza može biti **sastavni dio veće formalne cjeline** – rečenice, ili ponavljanjem može oblikovati **niz fraza** (niz dvotakta) u razvojnim djelovima glazbenih oblika (b dio oblika pjesme, most kod sonatnog oblika ili ronda, u provedbi sonatnog oblika, u codi).

REČENICA je formalna cjelina zaokružena **harmonijskim** završetkom – **KADENCOM** - na tonici ili dominantni. Rečenica pravilne građe ima obično četiri takta - **mala rečenica**, ili osam taktova - **velika rečenica**.

Unutrašnja struktura rečenice može biti **jedinstvene građe** donoseći stalno novi sadržaj ili **fragmentarne građe** djeljiva na manje cjeline (dvotakte, četverotakte). **Fragmentarnost** u maloj rečenici ogleda se u nizanju dvotakta (**2+2**), a u velikoj rečenici nizanjem dvotakta (**2+2+2+2**), strukturi **2+2+4** takta koja predstavlja ponovljeni i prošireni dvotakt, te **4+4** takta koji sadržajno nisu djeljivi na dvotakte.

PERIODA se sastoji od dvije rečenice **srodne sadržajem** (motivikom, *minimum sličnosti!*), a **zavisne u kadencama** (*minimum razlike!*). Dvije male rečenice tvore **malu periodu**, a dvije velike **veliku periodu**.

Zavisnost kadenci u periodi ogleda se u **nestabilnoj kadenci prve rečenice** (na dominantni ili labilnoj tonici), i **stabilnoj druge rečenice** – autentična kadenca na čvrstoj, savršenoj tonici. Odnosi kadenci mogu biti sljedeći:

D – T; **T** dominantnog tonaliteta, uklon – **T** osnovnog tonaliteta; **T** nasavršena k.(3,5) – **T** savršena k.(8); **T** ženska k. – **T** muška k.;

T osnovni tonaliteta – **T** modulacija u dominantni ili paralelni tonaliteta; **D – T** modulacija u dominantni ili paralelni tonaliteta.

Rečenice **bez sličnosti u sadržaju** ili **periodične zavisnosti u kadencima** tvore **NIZ REČENICA**.

NEPRAVILNOSTI U GRAĐI REČENICE I PERIODE narušavaju simetriju strukture. Mogu nastati kao **unutarnje proširenje** (prije kadence) i **vanjsko proširenje** (nakon kadence), te kao **skraćnja** strukture.

Nepravilnosti u građi rečenice javljaju se kao **unutarnje proširenje** koje nastaje ponavljanjem motiva, taktova ili dvotakta, ili produženjem i odlaganjem kadence, dok je **vanjsko proširenje** dodatak nakon kadence kojim se potvrđuje tonaliteta glazbene cjeline. **Skraćnja** rečenice je mnogo rjeđe u literaturi od proširenja, a najčešće nastaje **elizijom** tj. **povezivanjem rečenica u lanac rečenica** - posljednji takt prve rečenice ujedno je i prvi takt druge rečenice.

Nepravilnost u građi periode najčešće se javlja kao proširenje druge rečenice budući da prva rečenica izlaže tematski materijal u zaokruženoj, pravilnoj strukturi. Perioda koja predstavlja samostalnu skladbu kao vanjsko proširenje može imati **uvod** i **codu**.

Fraza, rečenica, perioda – analiza primjera

1. primjer :

mala perioda

↓

mala rečenica s kadencom na tonici u tercnom položaju (nesavršena kadenca)

mala rečenica s kadencom na tonici u oktavnom položaju (savršena kadenca)

Tempo di Menuetto.

djeljivi dvotakt (faza)
sastavljen od dva motiva

nedjeljivi dvotakt
ispunjen jednim motivom

2. primjer :

velika rečenica fragmentarne građe 2+2+4 s kadencom na dominantni

↓

Allegro

Opus 2 Nr. 1

3. primjer :

velika rečenica fragmentarne građe 2+2+2+2 s kadencom na tonici (započinje u e-molu, drugi dvotakt ima uklon u G-dur, u trećem i četvrtom dvotaktu modulira i kadencira na tonici h-mola)

↓

4. primjer :

velika rečenica cjelovite građe (bez cezura i podjela na fraze) s kadencom na dominantni

Adagio cantabile

The image shows a musical score for a piece titled "Adagio cantabile". It features a single, long melodic phrase in the right hand, starting with a piano (*p*) dynamic. The phrase is marked with fingering numbers (1-5) and includes a large red arrow pointing to it from the text above. The phrase concludes with a cadence on the dominant. The left hand provides a steady accompaniment of eighth notes.

5. primjer :

velika perioda građena od dvije velike rečenice
Prva rečenica kadenkira na dominantni, a druga na tonici.
Obje rečenice su fragmentarne građe od dvije četverotaktne fraze.

Andante con Variazioni Opus 26

The image displays a musical score for "Andante con Variazioni, Opus 26". It is divided into three systems of music. The first system (measures 1-5) shows a melodic line in the right hand with dynamics *p*, *cresc.*, *sf*, and *p*. The second system (measures 6-12) continues the melodic line with dynamics *p cresc.*, *p*, and *sf*. The third system (measures 13-15) shows the final part of the phrase with a *cresc.* dynamic. A large red arrow points from the text above to the first system of the score.

Jednostavni oblici ostvareni su nizanjem formalnih cjelina: periode, rečenica, fraza. **Osnovni sadržaj jednostavnih oblika je motiv**, a postupcima rada s motivom nastaju formalne cjeline oblika.

Zakružnost forme (perioda) i **tonalitetna jasnost** odlika je **a** dijela, a **b** dio donosi kontrast upravo ovim elementima tj. **fragmentarnošću građe** (nizovi dvotakta ili rečenica) i **tonalitetnom nestabilnošću** (modulacije, ukloni, zastoje na dominantni). Sadržajni kontrast u **b** dijelu (novi motiv) vrlo je rijedak. Jednostavni oblik može se proširiti vanjskim proširenjima: **uvodom** i **codom**.

Jednostavni oblici javljaju se u **dvodijelnom obliku (ab)**, **dvodijelnom obliku s reprizom (aa¹ba¹)** i **trodijelnom obliku (aba)**. Jednostavni oblik može biti mali ili veliki ovisno o dužini njegovih dijelova. Npr. ako su **a** i **b** dužine 8 taktova (mala perioda, niz rečenica, velika rečenica) zove se **mali jednostavni oblik**, a ako su dužine 16 taktova **veliki jednostavni oblik**.

Jednostavni oblik	Dvodijelni oblik	Dvodijelni oblik s reprizom	Trodijelni oblik
	a b	a a¹ b a¹	a b a
mali	8 8	4 4 4 4	8 8(4) 8
veliki	16 16	8 8 8 8	16 16(8) 16

(Brojevi taktova označuju cjeline pravilne strukture!)

Jednostavni oblici prevladavaju u instrumentalnim formama klasicizma i narednih stilskih razdoblja. U jednostavnom obliku skladani su **pojedini stavci sonatnog ciklusa (polagani stavci, dijelovi složenog trodijelnog oblika u menuetu ili scherzu), tema ronda, tema za varijacije, solo pjesme** te razne **minijature** (pjesma bez riječi, etida, bagatela, komadi s programskim nazivima npr. Schumannov "Radostan seljak", "Prva žalost", "Divlji jahač" itd.)

Andante con Variazioni

Opus 26

Tema za stroge ili figurativne varijacije skladana u **velikom dvodijelnom obliku s reprizom aa¹ba¹**.

a a¹

a dio je **velika perioda** građena od dvije **velike rečenice a i a¹**. Prva rečenica **kadencira na dominantni**, a druga na **tonici**. Obje rečenice su **fragmentarne građe** od dvije četverotaktne fraze. **Tonalitetno je stabilna** u As-duru.

b

b dio je **proširena velika rečenica** u trajanju od 10 taktova unutrašnje građe **2 + 2 + 6** taktova. **Tonalitetna nestabilnost** ogleđa se u **uklonima** : u prvom dvotaktu dolazi do uklona u b-mol, drugi se sekventno ponovi u As-duru, a sljedeći četverotakt kroz uklon u f-molu **modulira** u Es-dur i kadencira varavom kadencom na VI. stupnju nakon koje slijedi **dvotakt unutrašnjeg proširenja s kadencom na tonici** Es-dura. Dakle, unutrašnje proširenje nastalo je **ponavljanjem dvotakta** uslijed **odlaganja završne kadenca** varavom kadencom.

a¹

Nakon **b** dijela **reprizira se druga rečenica** periode tj. **a¹**.

Složeni trodijelni oblik ABA građen je od dva jednostavna oblika (**A i B**) s reprizom prvog (**A da capo**).

Središnji **B dio** naziva se **trio** koji u notnom tekstu može biti zapisan kao podnaslov B dijela, a može nositi i druge nazive: *Alternativo*, *Minore* (ako je A dio u duru), *Allegro* (ako je A dio Andante) i sl. Trio upadljivo **kontrastira** A dijelu **novim sadržajem, karakterom** (dramatskom A dijelu može kontrastirati lirski B dio), **tempom, novim tonalitetom** koji nastupa iznenada tonalitetnim skokom (istoimenim, paralelnim, dominantnim ili subdominantnim).

Repriza A dijela može biti naznačena oznakom *da capo* (D.C.) npr. *Menuetto da capo*, *Da capo al fine* itd., ili ispisana u partituri ako se reprizira s variranjem sadržaja, novom orkestracijom i slično. Iako i ponovljeni **A dio** često nastupa tonalitetnim skokom, ponekad se javlja povezivanje tria s reprizom A dijela modulacijom u osnovni tonalitet stavka ostavljajući trio "otvorenim" bez završne kadence (Beethoven: Allegretto iz sonate op.14 br.1.).

Složeni trodijelni oblik susrećemo kod **menueta** i **scherza** unutar sonatnog ciklusa te kod samostalnih skladbi (**klavirske minijature, skladbe za komorne sastave, jednostavačne orkestralne skladbe – brojevi baleta, ciklički oblici** npr. Brahmsovi „Mađarski plesovi“).

Ludwig van Beethoven: Sonata op. 14 br. 1, II. st. Allegretto

LINK ZA SLUŠANJE: <https://www.youtube.com/watch?v=vvVsxDkhag>

Allegretto, II. stavak iz Sonate op.14 br.1 Ludwiga van Beethovena, skladan je u složenom trodjelnom obliku ABA.

A dio je skladan u velikom trodjelnom obliku *aba*.

a dio je građen kao **velika perioda**, a čine je dvije **velike rečenice cjelovite građe (a a₁)**. Prva rečenica kadencira na **dominanti**, a druga na **tonici**. Tonalitetno je **stabilna u e-molu**.

b dio građen je od **niza dviju velikih rečenica fragmentarne građe (2+2+4)**. Prva rečenica nastupa **tonalitetnim skokom u C-duru** i kadencira na **dominanti**, dok druga rečenica **modulira iz C-dura u e-mol** i kadencira na **dominanti e-mola**.

a dio se **reprizira**: prva rečenica doslovno, a druga promijenjeno s **unutrašnjim proširenjem** od 3 takta nastalim **ponavljanjem motiva i odlaganjem kadence**.

Slijedi **codetta** od 11 taktova kao **vanjsko proširenje** cijelog oblika.

Allegretto

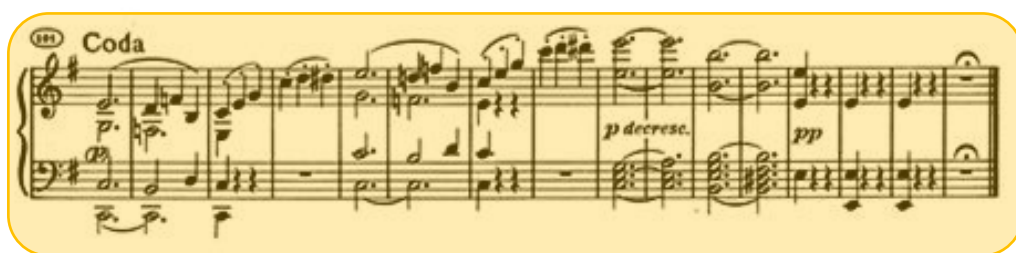
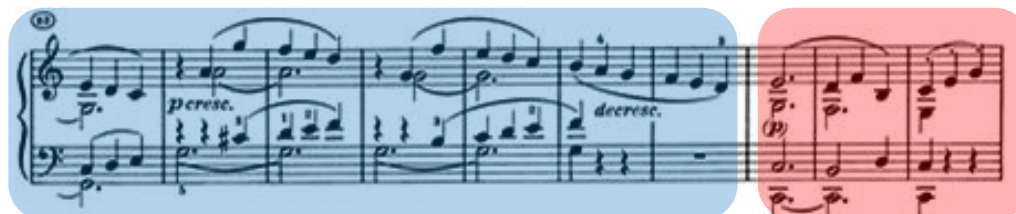
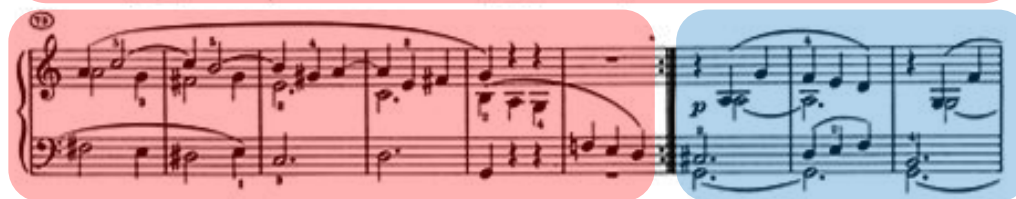
B dio skladan je u velikom dvodijelnom obliku s reprizom aa¹ba¹. Nastupa tonalitetnim skokom u C-duru po kojem i nosi naziv *Maggiore*.

a dio građen je kao niz male periode (a) i velike rečenice (a¹). Periodu čine dvije male rečenice cjelovite građe. Prva kadencira na dominantni, a druga na tonici. **Velika rečenica** je cjelovite građe. Modulira iz C-dura u G-dur gdje kadencira na tonici, ali odmah modulira u osnovni tonalitet. Sve cjeline su pravilne građe (4+4+8).

b dio je fragmentarne građe tj. niz 5 dvotakta. Tonalitetna nestabilnost ogleda se u **zastoju na dominantni** (pedalni ton).

Reprizira se samo druga mala rečenica iz periode u a dijelu koja se ponavlja (4+4), a potom slijede 4 takta vanjskog proširenja koje priprema tonalitet **A** dijela koji se reprizira (*da capo*).

A dio se reprizira te slijedi Coda kao vanjsko proširenje cijelog oblika (ABA+Coda).

Ideja složenog trodijelnog oblika u slikarstvu

Triptih dubrovačkog slikara **Nikole Božidarevića** s kraja 16. stoljeća u Bundićevoj kapeli dominkanskog samostana u Dubrovniku

Povijesni razvoj sonatnog oblika - Scarlattijeva sonata

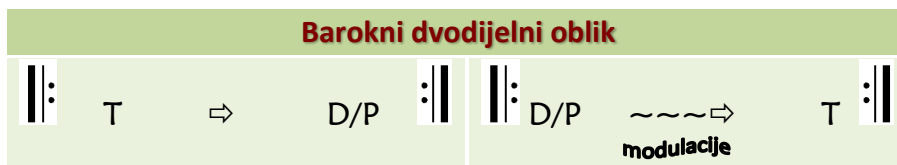
4.

U 18. stoljeću nastaje oblik **Scarlattijeve sonata** značajne za pojavu **bitematičnosti** u razvoju sonatnog oblika.

Pojava **prve** i **druge teme** odjeljene **mostom** uklopila se u **tonalitetni plan baroknog dvodijelnog oblika**.

Iako u Scarlattijevoj sonati još **nema reprize** u smislu **tonalitetnog jedinstva** obje teme, sve ostale značajke sonatnog oblika su postavljene: **tonalitetni sukob prve i druge teme** (kod durskih sonata osnovni i dominantni tonalitet, a kod molskih osnovni i paralelni) iz kojeg će nastati ekspozicija sonatnog oblika, **modulativni razvojni dio** u B dijelu baroknog dvodijelnog oblika iz kojeg nastaje provedba, i **povratak u osnovni tonalitet** u reprizi druge teme.

Polovinom 18. stoljeća formira se **klasicistički sonatni oblik** s reprizom prve i druge teme u osnovnom tonalitetu, a razvoj sonatnog oblika prema romantizmu postupno pojačava i naglašava **sadržajni i karakterni kontrast dviju tema** – dramatičnost prve teme nasuprot liričnosti, pjevnosti druge teme.

Domenico Scarlatti: Sonata K.9

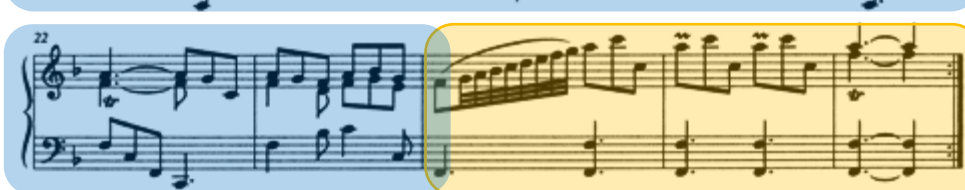
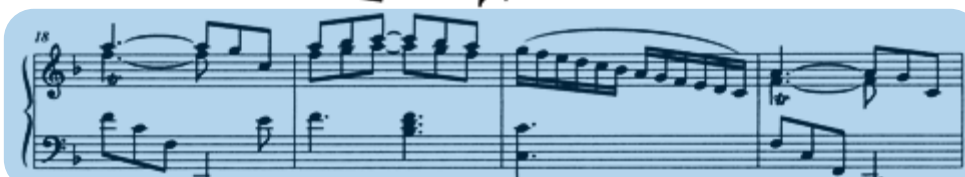
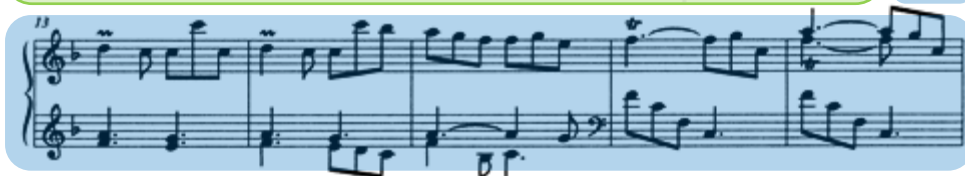
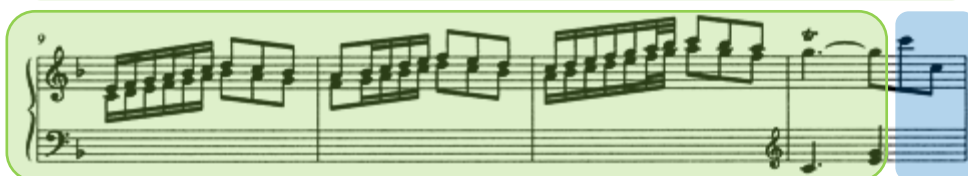
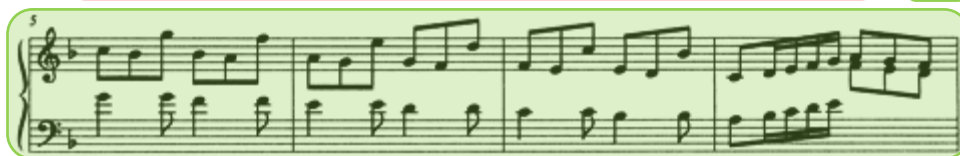
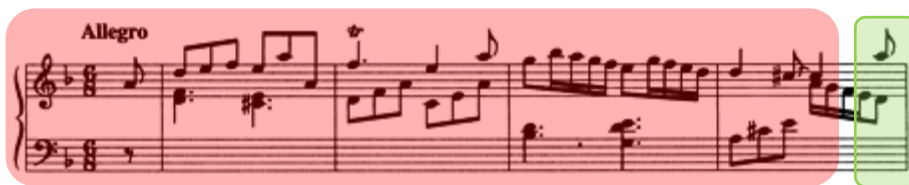
LINK ZA SLUŠANJE: <https://www.youtube.com/watch?v=Ny2badJ7ybk>

Scarlattijeva sonata skladana je unutar proporcija i tonalitetnog plana baroknog dvodijelnog oblika uz uvođenje bitematičnosti prve i druge teme.

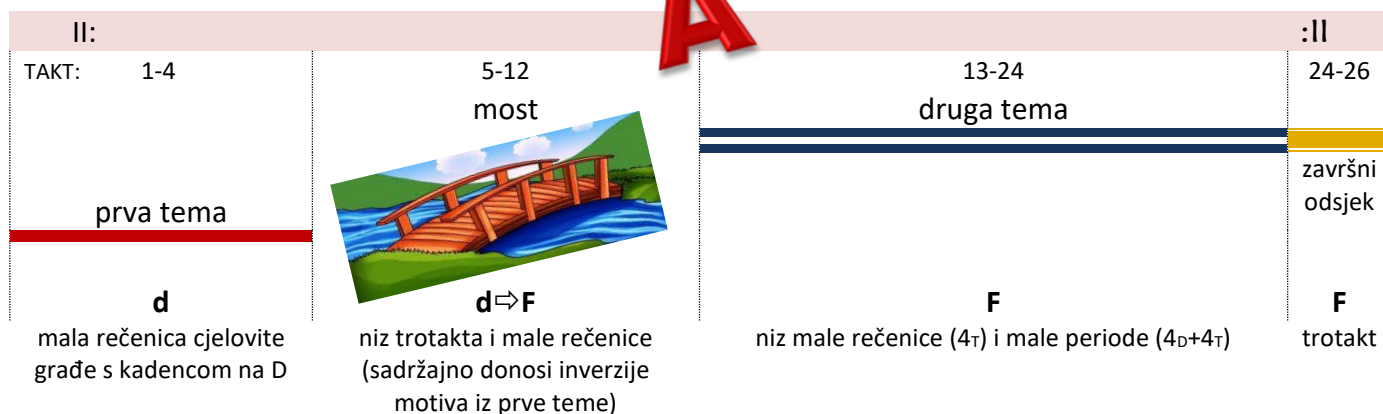
Sonata započinje izlaganjem prve teme u d-molu. Tema je skladana u obliku male rečenice s kadencom na dominantu d-mola. Izrazito je lirskog ugođaja.

Slijedi most koji povezuje prvu i drugu temu te modulira iz osnovnog tonaliteta d-mola u paralelni F-dur u kojem će se izlagati druga tema. Skladan je kao niz dviju sekvenci od kojih svaka donosi novi tematski materijal u formi niza trokta i male rečenice.

Druga tema izlaže se u paralelnom F-duru. Kontrastira prvoj temi tonalitetom (F-dur naspram d-mola), strukturom i ugođajem: vedrom imitacijom ptičjeg pjeva kroz brojne trilere nasuprot melankoličnoj idili prve teme. Formalna struktura druge teme je niz male rečenice i male periode.

Završni odsjek elizijom je spojen na posljednji takt periode i predstavlja njeno vanjsko proširenje. Ima ulogu codette s kraja ekspozicije sonatnog oblika kojom se potvrđuje tonalitet druge teme.

Razvojni dio sonate donosi motive iz prve i druge teme, modulira kroz srodne tonalitetne. Na taj način ovaj dio sonate poprima karakter buduće provedbe klasicističkog sonatnog oblika.

Započinje razradom motiva iz prve teme u nizu četiri dvotakta. Provodi ih kroz F-dur i g-mol te kadencira na dominantu d-mola. Slijedi rad s motivom iz druge teme koji se provodi kroz d-mol i g-mol, te kadencira na toniku g-mola. Završetak provedbenog dijela vezan je elizijom za most koji slijedi.

Most koji uvodi u drugu temu repriziran je s promjenama u broju ponavljanja modela unutar obje sekvence zbog novog tonalitetnog odnosa.

Druga tema i završni odsjek repriziraju se u osnovnom tonalitetu (d-molu) u cijelosti, bez ikakvih sadržajnih i formalnih promjena u odnosu na drugu temu u prvom dijelu sonate.

B

II:				:II
TAKT: 27-38	39-46	47-58	58-60	
razvojni dio sonate	most	repriza druge teme	završni odsjek	
Rad s motivima prve i druge teme				
F ⇒ g ⇒ d ⇒ g (ukloni)	g ⇒ d	d	d	
niz velike i male rečenice	isto kao prvi most (s izuzetkom proširenja trotakta na četverotakt)	ista struktura kao u A dijelu		

Sonatni oblik je najznačajniji instrumentalni oblik klasicizma. Najvažnije značajke sonatnog oblika su **bitematičnost** i **trodijelnost forme** koju čine **ekspozicija, provedba i repriza**.

EKSPOZICIJA SONATNOG OBLIKA donosi sadržajni i tonalitetni kontrast izlaganjem **prve teme** u **osnovnom tonalitetu** i **druge teme** u **dominantnom** (ukoliko je osnovni tonalitet durski) ili **paralelnom** tonalitetu (ukoliko je osnovni tonalitet molški). Tonalitet i nastup druge teme priprema se **mostom**. Ekspozicija redovito završava **codetom**, a može započeti uvodom.

Prva tema...	...(ili A tema) dramatskog je karaktera, izrazito ritmična, fragmentarne građe (najčešće kao rečenica ili niz rečenica) s karakterističnim cezurama i zastojeima, tonalitetno stabilna (prevladava tonička i dominantna funkcija!)
Most...	...modulira u tonalitet druge teme: a) sadržajem (motivima) iz prve teme b) sadržajem prve teme koji se mijenja prema sadržaju druge teme c) potpuno novim sadržajem d) sadržajem iz druge teme (izuzetno rijetko)
Druga tema...	...(ili B tema) kontrastira prvoj temi tonalitetom i karakterom. Ona je lirskog karaktera, melodiozna, bogatijih harmonijskih progresija, zaokruženog oblika (rečenica, perioda, ponekad i pjesma). Može biti od dvije sadržajne cjeline kao grupa druge teme B1 i B2 i pritom je B1 u istoimenom molškom tonalitetu.
Codetta...	...učvršćuje tonalitet druge teme. Sadržajno je najčešće vezana za prvu temu, a može donijeti i nov sadržaj.

PROVEDBA SONATNOG OBLIKA donosi dramatski zaplet oblika temeljen na **razradi materijala** iz svih dijelova ekspozicije (motivi iz prve i druge teme, mosta, codette, uvoda) i **razvojnem tonalitetnom planu** koji modulira kroz srodne tonalitete ali i udaljene tonalitete (ovisno o stilskom razdoblju!). Najčešće je građena od tri dijela:

uvodni dio...	...kratko donosi dio materijala iz ekspozicije u tonalitetu kojim je ekspozicija i završila
centralni dio...	...razvija dramatski zaplet oblika kroz motivski rad, fragmentarnost forme, modulacije, uklone
priprema reprize...	...dugim zastojeim na dominantnom pedalnom tonu

REPRIZA SONATNOG OBLIKA predstavlja promijenjeno ponavljanje ekspozicije budući da izlaže **cijeli sadržaj ekspozicije na razini osnovnog tonaliteta**. Sastoji se od svih dijelova kao i ekspozicija zbog klasicističke težnje ravnoteži i simetriji. Završava codom kao zaključkom cijelog oblika.

Sonatni oblik je najsavršeniji oblik homofonog stila. Odraž je filozofskog promišljanja svog vremena. Georg Wilhelm Friedrich Hegel je povijest uspedio s dugačkim lancem misli i utvrdio pravila koja se odnose na taj lanac. Svatko tko pobliže proučava povijest mora primijetiti da se svaka misao iznosi na temelju misli iznesenih prije nje. Čim je jedna misao iznijeta (prva tema!), suprotstavlja joj se neka nova (druga tema!). Tako nastaje sukob dvaju suprotnih načina mišljenja (provedba!). Međutim, taj se sukob ukida iznošenjem treće misli (repriza!), koja u sebi zadržava ono najbolje iz oba stava (sadržaj). Ovo Hegel naziva dijalektičkim razvojem, a ta tri stupnja spoznaje naziva tezom (prva tema), antitezom (druga tema) i sintezom (repriza).

Dijalektika

Uz tezu panlogizma (apsolutnog idealizma) dijalektika je druga bitna značajka Hegelovog učenja. Ona prožima sav njegov filozofski sustav. Dijalektika u Hegela nije samo metoda, posebno ne samo kakva vanjska vještina, nego "duša i pojam

sadržaja": ona je *sveobuhvatna znanost po kojoj se sve zbiva*. U svemu Hegel otkriva dvostrukost subjektivnog i objektivnog: tokovi svijesti paralelni su s tokovima svijeta. Dijalektika je tako logika, ali i ontologija. Dijalektika je put samorazvoja apsolutne ideje.

Trojedinost teze, antiteze i sinteze

Dijalektički je hod tročlan: sačinjavaju ga teza, antiteza i sinteza. Ti se momenti trijada imenuju i kao postavljenost, negacija i negacija negacije.

Teza je prvi stupanj jednostavnog postavljanja, *proizvoljne određenosti* pojma;

antiteza je drugi stupanj - stupanj negacije, razlikovanja, suprotstavljanja, sukoba;

sinteza odnosno negacija negacije, ukidanje negacije - afirmacija, treći je stupanj - stupanj posredovanja koji uključuje prva dva određenja i istovremeno ukida njihove suprotnosti u jednom visem jedinstvu.

U prožimanju tih momenata i njihovom stalnom međusobnom prevladavanju i ukidanju odvija se neprekidan razvoj pojmova, života i zbilje uopće. Svaki niži stupanj ukinut je, očuvan i prevladan (nadmašen) višim stupnjem.

„Glupan nikada ne primjećuje da sve ima dvije strane. On radi s drevnim predstavama, s jednostavnim, jednoličnim, pri kojima se može odmarati i u kojima se ništa ne događa. A kad bi jednu misao mislio do kraja, onda bi primijetio da se u mišljenju događa sukob, da se uzdižu prigovori, koji ga obogaćuju i sadržajno pokreću. A nije uvijek A, mora se reći i B; no upravo dosljednost daje B kao suprotnost. A iznad toga napetog luka, koji tako nastaje, uzdiže se C kao vrhunac i jednostavno sve dotle dok se C opet ne razdvoji i proizađe novo jedinstvo suprotnosti u nezadrživu dijalektičkom razvitku".

Ernst Bloch

Ludwig van Beethoven: Sonata op. 2 br. 1, I. st. - Ekspozicija

LINK ZA SLUŠANJE: <https://www.youtube.com/watch?v=EoTCS9AZRSQ>

Allegro.

1.

The image displays the musical score for the first movement of Beethoven's Sonata Op. 2 No. 1, first movement. The score is divided into six systems, each with a different background color: pink, light green, light green, light green, light blue, and light blue. The first system is labeled '1.' and 'Allegro.' and starts with a piano (p) dynamic. The second system includes dynamics like sf, ff, and p. The third system includes dynamics like sf and p. The fourth system includes dynamics like sf and p. The fifth system includes dynamics like sf and p. The sixth system includes dynamics like sf and p. The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and fingerings.

Analiza ekspozicije sonate

Prva tema
Takt 1-8

Ekspozicija sonate započinje prvom temom u f-molu karakterističnom po motivu rastavljenog uzlaznog akorda i triolskom submotivu. Tema je građena kao velika rečenica fragmentarne građe 2+2+4 s kadencom na dominantu.

Most
Takt 9-19

Slijedi most koji spaja prvu i drugu temu. Započinje motivom prve teme koji se postupno mijenja u silazni motiv druge teme. Građen je kao niz dvotakta te modulira kroz uklon u c-mol do dominante As-moldura u kojem se izlaže druga tema.

Druga tema
Takt 20-41

Druga tema građena je kao niz proširene velike rečenice u As-molduru i male periode u As-duru. U prve dvije rečenice dominira silazni motiv rastavljenog dominantnog nonakorda, a u periodi pasaže u diskantu i sinkopirani motiv u basu.

Codetta
Takt 41-48

Codetta potvrđuje As-dur kao tonalitet druge teme. Građena je kao niz tri dvotakta od kojih je posljednji proširen zastojem na dominantu u kadenci.

RONDO (franc. rondeau-krug) je oblik koji se bazira izmjenjivanju glavne teme i kontrastirajućih cjelina – epizoda ili drugih tema, pri čemu se prva i osnovna tema javlja barem tri puta, uvijek u osnovnom tonalitetu.

Tema ronda je jasna zaokružena cjelina (perioda, jednostavni oblik, a ponekad i velika rečenica). Osnovna je podjela ronda na **barokni rondo** i **klasicistički rondo**. U obliku ronda često je skladan posljednji stavak koncerta, simfonije, sonatnog ciklusa, a može biti i samostalna skladba.

Kod baroknih tipova ronda razlikujemo **rondo s ritornellom** i **Couperinov rondo** ili **rondo s coupletima**. Glavna tema je najčešće u obliku periode. Za razliku od klasicističkih tipova ronda, u baroknom rondo ne postoje mostovi između teme i epizoda, već one nastupaju neposredno bez priprave.

Rondo s ritornellom (R e₁ R e₂ R e₃ ..... R) najčešće je skladan kao stavak baroknog koncerta, a temelji se na izmjeni glavne teme koja se zove **ritornello** ili **tutti** i izvodi je orkestar, dok su **epizode** posvećene solistu. Epizode moduliraju u srodne tonalitete ili nastupaju u novom kontrastnom tonalitetu i donose razradu motiva iz ritornella. Rondo završava posljednjim nastupom ritornella bez code.

Couperinov rondo (R C₁ R C₂ R C₃ R ..... R) ili **rondo s coupletima**. Tema za rondo naziva se **refrain** (pripjev) ili **rondeau** (krug). Coupleti moduliraju u srodne tonalitete, a razradom sadržaja svaki couplet postaje sve duži i složeniji strukturom (4, 8, 16 taktova). Ovaj tip ronda čest je u skladbama za čembalo kao stavak suite ili samostalna skladba.

Francois Couperin: Les Moissonneurs

LINK ZA SLUŠANJE: <https://www.youtube.com/watch?v=GH2LHKFlusI>

~ Sixième Ordre ~

Les Moissonneurs

François Couperin
(1668-1733)

Sujement
Rondeau

4

8 *1er Couplet*

12

2e Couplet

20

3e Couplet

28

35

Žeteoci su skladani u obliku **ronda s coupletima** koji se po skladatelju naziva i **Couperinov rondo**. Refrain ili **rondeau (R)**, to jest **osnovna tema ronda** je zaokružena formalna cjelina: **mala perioda**. Uvijek se javlja u **osnovnom tonalitetu B-duru**. **Coupleti (C)** donose **tonalitetni kontrast** (prvi couplet modulira u F-dur, drugi u g-mol, a treći u c-mol s povratkom u B-dur), a strukturom su postepeno **sve duži i složeniji**: **C1** je mala rečenica, **C2** niz od dvije male rečenice, a **C3** niz male periode i proširene male rečenice.

Schema ronda:

Analiza rondeaua i coupleta:

Rondeau je u B-duru građen kao mala perioda od dvije male rečenice. Prva rečenica kadencira na nesavršenoj tonici u tercnom položaju, a druga na savršenoj tonici. Obje rečenice fragmentarne su građe od dva dvotakta – prvi dvotakt djeljiv je na motive, a drugi je cjelovite građe.

Prvi couplet je ponovljena mala rečenica koja modulira iz B-dura u F-dur i kadencira na tonici. Rečenica je fragmentarne građe od dva nedjeljiva dvotakta.

Drugi couplet niz od dvije male rečenice. Prva rečenica modulira iz B-dura u g-mol i kadencira na dominantu, a druga rečenica je u g-molu i kadencira na tonici. Obje rečenice su fragmentarne građe od dva dvotakta.

Ovo je niz rečenica jer rečenice nisu sadržajno povezane: prva rečenica donosi sadržaj prvog coupleta, a druga sadržaj rondeaua.

Treći couplet je niz male periode i proširene male rečenice.

Perioda je građena od dvije male rečenice: prva modulira iz B-dura u c-mol i kadencira na dominantu, a druga je u c-molu i kadencira na tonici. Obje rečenice donose sadržaj rondeaua i istu fragmentarnu strukturu.

Rečenica koja slijedi modulira u B-dur i kadencira na tonici. Fragmentarne je građe od tri dvotakta pri čemu se prvi dvotakt ponavlja i na taj način čini unatarnje proširenje male rečenice.